

תּוֹךְ הַנִּחָל

דְּבוּרִים וּפְלָאִים עֲרִיבִים וּמְתוּקִים עַל פְּרִשְׁת הַשְּׁבִיעַ
נֶאֱמָרוּ עַל יְדֵי
מֶרֶן מוֹהֲרָא"ש ז"ע

פְּרִשְׁת נח

לֵיל שַׁבַּת קֹדֶשׁ פְּרִשְׁת נח ה'תשע"א

דְּבַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל דְּבוּרִים נוֹרְאִים מְאֹד עַל פִּי דְבָרֵי רַבְּנֵי ז"ל חֶלֶק ב' סִימָן פּוּ הַמְדַבֵּר מִמְצִיאַת הַזּוּיג וּמִשְׁלוֹם-בֵּית, עֵינֵי שָׁם.

וְהַסְבִּיר מוֹהֲרָא"ש ז"ל, כִּי הִנֵּה הָעֲבוּדָה הַגְּדוּלָּה וְהַגְּבוּהָה בְּיוֹתֵר הִיא עֲבוּדַת הַתְּפִלָּה, וְכִמוּ שֶׁקְרָאוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים לַתְּפִלָּה (בְּרִכּוֹת ו' ע"ב), דְּבָרִים "שְׁעוּמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם", כִּי הִיא עֲבוּדָה עִם כָּל הַלֵּב מִמָּשׁ, וְכִמוּ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ הַקְדוּשִׁים (תַּעֲנִית ב' ע"א) עַל הַפְּסוּק (דְּבָרִים י"א, ג'): "וְלֹעֲבָדוֹ בְּכָל לַבְבְּכֶם", אִיזוֹ הִיא עֲבוּדָה שֶׁהִיא בְּלִב? הוּא אֹמֵר זֶה תְּפִלָּה. וְכִשְׁאָדָם מְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְהַתְּפַלֵּל אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכָל לִבּוֹ, אֲזִי מְרַגֵּישׁ שֶׁכָּל חַיּוּתוֹ וְקִיּוּמוֹ הֵם עַל יְדֵי הַתְּפִלָּה, וְכִמוּ שֶׁאֹמֵר דּוֹד הַמֶּלֶךְ, עֲלֵיו הַשְּׁלוֹם (תְּהִלִּים מ"ב, ט): "תְּפִלָּה לְאֵל חַיִּי", תְּפִלָּה לְאֵל - הִיא כָּל הַחַיּוּת שְׁלִי. וְכִכֵּל שֶׁאָדָם מְרַגֵּיל עֲצָמוֹ לְהַתְּפַלֵּל אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל מָה שֶׁצָּרִיךְ, הֵן עַל דְּבַר קֶטֶן הֵן עַל דְּבַר גְּדוֹל, כִּךְ נִקְבַּעַת עֲבוּדַת הַתְּפִלָּה בְּלִבּוֹ, עַד שֶׁאֵינִי יָכוֹל לַעֲשׂוֹת שׁוּם דְּבַר בְּלִי תְּפִלָּה, וְאֲזִי כָּל מַהוּתוֹ מִתְּהַפֵּכֶת לְמַהוּת שֶׁל תְּפִלָּה, וְכִמוּ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים קט, ו) "וְאֲנִי תְּפִלָּה", שֶׁכָּל מַהוּתִי וְקִיּוּמִי הִיא תְּפִלָּה, וְהוּא מִתְּפַלֵּל אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא בְּכָל עֵת, וְכֵן תָּמִיד מְדַבֵּר עִם כָּל הַבְּרִיּוֹת מִמַּעַלַת הַתְּפִלָּה, וּמְגַלֵּה וּמְפָרְסֵם לָהֶם שֶׁאֵינִי שׁוּם עֲצָה בְּעוֹלָם לְהוֹשִׁיעַ כִּמָּה שֶׁצָּרִיכִים, רַק עַל יְדֵי תְּפִלָּה אֶל הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, וְנַעֲשֶׂה כִּמוּ אֲבָן טוֹבָה הַמְאִירָה אֹרֶךְ יָמֵינוּ וְיִתְבַרֵּךְ וְאֹרֶךְ הַתְּפִלָּה בְּכָל הָעוֹלָם. אֲבָל לֹא בְּפַעַם אַחַת זֹכִים לְהַגִּיעַ אֶל מַעַלָּה זֹאת, שִׁיתְּהַפֵּךְ לְמַהוּת שֶׁל תְּפִלָּה, רַק צָרִיךְ לְשַׁמּוֹעַ וּלְקַבֵּל הַרְבֵּה הַתְּעוֹרְרוֹת וְהַתְּחַזְּקוֹת מִפִּי הַצַּדִּיקִים שֶׁעוֹסְקִים בַּתְּפִלָּה בְּכָל עֵת, עַד שֶׁיִּכְנָסוּ דְבָרֵיהֶם הַיָּטִב בְּלִבּוֹ, וְיִתְחַיֵּל לַעֲסֹק בַּתְּפִלָּה בְּאַמְת, וְאִם יִפְתַּח לִבּוֹ וְאֲזַנּוֹ לְשַׁמּוֹעַ דְּבָרֵי

פְּתַח וְאָמַר מוֹהֲרָא"ש ז"ל, רַבְּנֵי ז"ל אֹמְרִים, (מוֹהֲרָא"ש ז"ל חֲזוֹן בְּקִצּוֹר עַל תְּמִצִּית דְּבָרֵי רַבְּנֵי ז"ל בַּתּוֹרָה זו), כִּי עֵקֶר הַחַיּוּת מְקַבְּלִין מִהַתְּפִלָּה, כִּמוּ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים מ"ב, ט): "תְּפִלָּה לְאֵל חַיִּי", אֲבָל כְּשֶׁאָדָם עוֹמֵד לְהַתְּפַלֵּל, אֲזִי בָאִים מִחֲשׁוֹבוֹת זְרוֹת וּקְלָפוֹת וּמְסַבְּבִין אוֹתוֹ, וְנִשְׁאָר בַּחֲשֶׁךְ וְאֵינִי יָכוֹל לְהַתְּפַלֵּל, כִּמוּ שֶׁכְּתוּב (אֵיכָה ג, מ"ד): "סְכוּתָהּ בַּעֲנָן לָךְ מִעֲבֹר תְּפִלָּה", וְכִתִּיב (תְּהִלִּים י"ב, ט): "סָבִיב רְשָׁעִים יִתְהַלְכוּן", שֶׁהַרְשָׁעִים, הֵינּוּ הַקְּלָפוֹת, מְסַבְּבִין אוֹתוֹ, 'כְּרוּם זְלוֹת' הֵינּוּ בְּשַׁעַת הַתְּפִלָּה, 'שֶׁהִיא עוֹמֵדָת בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם' (בְּרִכּוֹת ו' ע"ב). וְדַע, שֶׁיֵּשׁ פְּתָחִים הַרְבֵּה בַּחֲשֶׁךְ הַזֶּה לְצֵאת מִשָּׁם, כִּמוּ שֶׁאֲמָרוּ חֲכָמֵינוּ ז"ל (יִזְמָא ל"ח ע"ב): 'הַבָּא לְטָמָא, פּוֹתְחִין לוֹ, יֵשׁ לוֹ פְּתָחִים הַרְבֵּה'; נִמְצָא, שֶׁיֵּשׁ פְּתָחִים הַרְבֵּה בַּחֲשֶׁךְ גַּם לְצֵאת מִשָּׁם, אֲבָל הָאָדָם הוּא עוֹר וְאֵינִי יוֹדֵעַ לְמַצּוֹא הַפְּתַח. וְדַע, שֶׁעַל יְדֵי אֲמַת זֹכָה לְמַצּוֹא הַפְּתַח, כִּי עֵקֶר אֹרֶךְ הַמְאִיר הוּא הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא, כִּמוּ שֶׁכְּתוּב (תְּהִלִּים כ"ז, א): "ה' אֹרֵי וַיִּשְׁעֵי" וְכוּ', וְכִשְׁהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עֲמוּ, הוּא מְאִיר לוֹ אִיךָ לִיצֵא מִהַחֲשֶׁךְ הַמוֹנֵעַ אוֹתוֹ בַּתְּפִלָּתוֹ, כִּמוּ שֶׁכְּתוּב: "ה' אֹרֵי". וְזֶה פְּרוּשׁ: (בְּרֵאשִׁית ו, ט"ז): "צַהֵר תַּעֲשֶׂה לְתַכָּה", פֶּרֶשׁ רַש"י: 'יֵשׁ אֹמְרִים חֲלוֹן, וַיֵּשׁ אֹמְרִים אֲבָן טוֹב'; וְהַחֲלוֹק שֶׁבֵּינֵי חֲלוֹן לְאֲבָן טוֹב, כִּי הַחֲלוֹן אֵינִי לוֹ אֹרֶךְ בְּעֲצָמוֹ, אֲלֵא דֶרֶךְ שָׁם נִכְנָס הָאֹרֶךְ, אֲבָל כְּשֶׁאֵינִי אֹרֶךְ, אֵינִי מְאִיר; אֲבָל אֲבָן טוֹב, אֲפִלוּ כְּשֶׁאֵינִי אֹרֶךְ מִבְּחוּץ הוּא מְאִיר בְּעֲצָמוֹ, כֵּן יֵשׁ בְּנֵי-אָדָם שֶׁדְּבוּרָם הוּא חֲלוֹן, וְאֵינִי כֹחַ לְהֵאִיר לָהֶם בְּעֲצָמָם; וְזֶה: יֵשׁ אֹמְרִים, וְאֲמִירְתָּם נַעֲשֶׂה חֲלוֹן; וַיֵּשׁ שֶׁאֲמִירְתָּם נַעֲשֶׂה אֲבָן טוֹב וּמְאִיר וְכוּ'; עֵינֵי כָּל זֶה בְּדְבָרֵי רַבְּנֵי ז"ל.

תּוֹף הַנְּחֵל, שְׁבַת נַח תִּשְׁע"א

זו טענות גדולה, כי כל תפלה חשובה מאד למעלה, ואדרבה, ככל שאדם מרגיש את עצמו יותר גרוע ויותר שפל, התפלה שלו יותר חשובה למעלה, כי "לב נשבר ונדכה אלקים לא תבוזה" (תהלים נא, יט), וכתוב (שם קב, א): "תפלה לעני כי יעטף", שדיקא תפלת העני, עושה עטוף לכל התפלות, ומעלה אותן (זהר הקדוש בלק קצה ע"א), ולכן אפלו מי שעושה עצמו כמו "חלון", היא גם כן מדרגה גדולה, כי מרצה לכל הפחות לשמוע התעוררות והתחזקות לעבודת התפלה, ורצונו לעסוק בה באמת, ואם יתחיל להתמיד בתפלה, לבסוף גם הוא יתהפך להיות אבן טובה, ולהאיר לאחרים את גדל מעלת התפלה, ולכן אשרי מי שאינו מטעה את עצמו כלל, ומטה אָזְנוֹ לשמוע התעוררות הצדיקים המעוררים לעבודת התפלה, כי אז לבסוף יתהפך גם הוא למהות של תפלה, ויאיר אור אלקותו יתברך בכל הארץ, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקשר מוהרא"ש ז"ל את הענין הנ"ל, לעוד דבר המזכר בפרשת השבוע, בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה פתיב (בראשית ו, ט): את האלהים התהלך נח, ופרש רש"י, ובאברהם הוא אומר (בראשית כד, מ): "אשר התהלכתי לפניו" - נח היה צריך סעד לתמכו אבל אברהם היה מתחזק ומהלך בצדקו מאליו. ויש לומר, שאלו שתי המדרגות של אברהם ונח, הן שתי המדרגות הנ"ל של תפלה, אברהם אבינו היה במדרגת "אבן טובה", כי האיר אור האמונה והתפלה בכל העולם כלו, וגלה ופרסם אלקותו יתברך לכל באי עולם, ולכן זכה להשגת "אבן טובה", וכמו שאמר חכמינו הקדושים (בבא בתרא טז ע"ב): אבן טובה היתה תלויה בצוארו של אברהם אבינו, שפל חולה הרואה אותו מיד מתרפא, פי אבן טובה התלויה בצוארו מרמזת על הדבור של תפלה היוצא מן הצואר [וכמובא מזה בספר הקדוש 'נעם אלימלך' (בלקוטי שושנה דבור המתחיל רבי ישמעאל אומר וכו')], עד שפל חולה הרואה אותה, ועושה עצמו כמו חלון, לקבל את למודי התפלה, מיד נתרפא, כי על ידי תפלה זוכים לרפואה בכל.

ונח היה במדרגת "חלון", וכמו שכתוב (ח, ו): ויפתח נח את חלון התבה אשר עשה, פי קבל התעוררות גדולה לעבודת התפלה, וסגר עצמו בתוף תבת התפלה, והציל עצמו ובני ביתו מן המבול הסוער בחוץ, אבל עדין היה צריך סעד לתמכו, פי לא היה לו הכח להשפיע את כח התפלה על בני דורו, וכדאיִתא בזהר חדש (פרשת נח), כשיצא נח מן התבה, וראה כל העולם חרב, התחיל לבכות עליו, ואמר, רבונו של עולם, נקראת רחום, היה לך רחם על בריותיך, והשיבו הקדוש ברוך הוא, רציא שטיא, כען אמרת דא, ולא בזמנא דאמרית לך בלישנא

הצדיקים המעוררים על זה, בודאי יזכה גם כן לבוא לידי מעלה גבוהה ועליונה, ויהיה חזק בעבודת התפלה באמת.

וזה המבאר בדברי רבנו ז"ל בתורה זו על הפסוק (בראשית ו, ט): צהר תעשה לתבה, פי תבת נח מרמזת על תבת התפלה - שמצלת אדם מן המבול של המים הזידונים המתגברים בראש כל חצות, שהם כפירות ואפיקורסות, מדות רעות ותאוות רעות, ועקר עצת האדם לברח מהם אל תוף תבת התפלה ולהסתגר בתוכה, הינו להרבות בתפלה ובהתבודדות אל הקדוש-ברוך-הוא, ואז יהיה בטוח שיזכה להנצל מכל השטף של המים הרבים המתגבר בחוץ. וזהו צהר תעשה לתבה, "צהר" מלשון אור, הינו שתעשה אור ובהירות לתבת התפלה, עד שיאיר לך תמיד אפלו בתוף החשך, ותזכה לראות אור אלקותו יתברך בכל פרטי החיים.

והנה רש"י הקדוש מפרש שני פרושים על צהר תעשה לתבה, יש אומרים "אבן טוב" ויש אומרים "חלון", ומפרש רבנו ז"ל, שאלו הן שתי מדרגות בעבודת התפלה, יש אחד שהולך ומתחזק בעבודת התפלה מעצמו, פי כבר נקבע היטב בדעתו שאין שום מציאות בלעדיו יתברך כלל, ואי אפשר לעשות שום דבר, הן דבר קטן והן גדול בלי תפלה, ולכן נעשה כמו אבן טובה המאירה תמיד מעצמה, ולא עוד אלא שגם מאיר לאחרים, פי מי שזוכה להיות דבוק בעבודת התפלה, וכל מהותו וחיותו רק תפלה, אזי בטבעו מדבר תמיד עם כל מכיריו ומידעיו מתפלה, ונעשה כמו אבן טובה המאירה לכלם, וזהו "יש אומרים" - "יש שאמירתם" כמו אבן טוב, פי תמיד אומרים ומדברים רק מתפלה, ומגלים ומפרסמים את עבודת התפלה לכלם.

ויש אומרים חלון - פי יש אדם שעדין אינו מתחזק והולך מעצמו בעבודת התפלה, אבל הוא כמו חלון שמוכן לקבל אור מבחוץ, שאם מעוררים ומחזקים אותו לתפלה, הוא מוכן לקבל תכף ומיד, ונכנס בו האור, כדרך חלון, שאם יש אור בחוץ גם בפנים נכנס האור, וגם זו היא מדרגה גדולה וחשובה, פי יש בני-אדם שסותמים חלונותיהם ואינם רוצים לשמע דבורים אלו, פי נדמה להם שעבודת התפלה גבוהה מדאי בשבילם, ואין התפלות שלהם חשובות למעלה כלל, וכמו שאמר חכמינו הקדושים (ברכות ו' ע"ב) שעבודת התפלה עומדת ברומו של עולם, אבל בני אדם מזלזלים בה, פי דיקא מחמת שתפלה רמה וגבוהה מאד, לכן נדמה לבני-אדם שהם רחוקים ממנה מאד, ואין התפלה שיכת להם, אבל

תוך הנחל, שבת נח תשע"א

רכיכא, דכתיב עשה לך תבת גפר וגו' [רועה שוטה, עכשו אתה מתפלל על הבריות ומעורר עליהם רחמים? ולא בזמן שאמרתי לך בלשון רכה שאני מביא המבול וגו', ואתה ראוי להתפלל על הדור], כולי האי אתעכבית עמך, ואמרית לך, בדיל דתבעי רחמין על עלמא, ומכדין דשמעת דתשתזיב את כתיבותא, לא עאל בלבך בישותא דעלמא, ועבדת תבותא ואשתזבתא, וכען דאתאכיד עלמא, פתחית פומך למללא קדמי, בעין ותחנונין [כל זה נתעכבתי והארכתי לדבר עמך כדי שתבקש רחמים על העולם, ומאז ששמעת שאתה תנצל בתבה, לא נכנסה בלבך רעת העולם להצטער על אבדנם ולבקש עליהם רחמים, ועשית את התבה ונצלת, ועתה שנאכד העולם פתחת את פיך לדבר לפני בקשות ותחנונים].

נמצא, שעדין לא היה נח במדרגת "אבן טובה" כמו אברהם אבינו, כי אברהם אבינו, מיד ששמע שנגזר על

סדום ועמורה כליון, עמד בתפלה במסירת נפש, ובקש עליהם רחמים שימחל להם הקדוש-ברוך-הוא, אבל נח היה לכל הפחות במדרגת "חלון", והועיל להציל עצמו ובני-ביתו על ידי עבודת התפלה, וכן בנה את התבה ללמד דגמא לדורות עולם, שרק על ידי תבת התפלה יכולים להנצל מן המים הזידונים, ולהשאר דבוק בהקדוש-ברוך-הוא, כי בתוך התבה יש "צהר", שיכול להיות כמו "אבן טובה" המאירה את עבודת התפלה לכלם, או לכל הפחות כמו "חלון", המקבל האור מבחוץ, ומתחזק בעבודת התפלה בעצמו. והשם יתברך יזכנו לעסק כל ימינו בתפלה ובהתבודדות, ונזכה לגלות ולפרסם עבודת התפלה לכל העולם פלו, עדי נזכה לעלות ולהפלל בו יתברך לגמרי מעתה ועד עולם, אמן ואמן.

סעודה שלישית פרשת נח ה'תשע"א

דבר מוהרא"ש ז"ל על פי דברי רבנו ז"ל בלקוטי מוהר"ן חלק א' סימן לד המדבר מהנקדה טובה שיש בכל אחד ואחד מישראל

פתח ואמר מוהרא"ש ז"ל, רבנו ז"ל אומר (מוהרא"ש ז"ל חזר בקצור על נקדה אחת שבתורה זו של רבנו ז"ל) - פי יש בכל אחד מישראל, דבר יקר שהוא בחינת נקודה, מה שאין בחברו, כמעשה דאביו ואבא אומנא (תענית כא ע"ב), שהשיבו לו, לא מצית למעבד פּוּבְּדָא דאבא אומנא וכו', ובחינה הזאת שיש בו יותר מחברו, הוא משפיע ומאיר ומעורר לב חברו, וחברו צריך לקבל התעוררות ובחינה הזאת ממנו, כמו שכתוב ומקבלין דין מן דין; עין שם כל זאת בדברי רבנו ז"ל.

והסביר מוהרא"ש ז"ל, כי הנה זה ברור, שיש לכל אחד ואחד מישראל נקדה מיוחדת שאין בחברו, ולתכלית נקודה זאת, ירדה נשמתו לזה העולם, לתקן ולהוציא מן הכח אל הפעל נקדתו, ולפעל בעולם דברים גדולים וחשובים על ידי נקדתו, כי אם היתה לשני בני-אדם אותה נקדה, לא היה צריך לברא את שניהם, כי אין הקדוש-ברוך-הוא עושה אותו דבר פעמים, רק לכל נברא יש תפקיד מסים ותכלית מיוחדת, ורק הוא לבדו יכול להוציאם מן הכח אל הפעל. ומחמת זה לא שייך שאחד יקנא בשני, יהיה מי שיהיה, כי אי-אפשר לאחד להשיג נקדת חברו, בין שיהיה גדול ממנו או קטן ממנו, וכמו שלומדים מן הספור של אבא אומנא (תענית כא ע"ב), שמזכיר רבנו ז"ל בתורה זו, כי אבא אומנא היה רופא אומן, המקיז דם לאנשים ולנשים, והיה שומע בכל יום

בת קול ממתכתא דרקייעא האומרת לו "שלום עליך". אבל אביו היה שומע בת-קול כזאת רק בערב-שבת, ורְבָא היה שומע רק בערב יום-הכפורים, ונחלשו דעתם של אביו ורְבָא, למה אינם זוכים לשמוע בת קול בכל יום כמו הרופא "אבא אומנא", ואמרו להם מן השמים, שאי אפשר להם לעשות כמו המעשים של אבא אומנא, ולכן אל להם להיות בחלישות הדעת, כי אבא אומנא היה רופא אומן שעשה כל מעשיו בצניעות גדולה, אנשים לבד ונשים לבד, והיו לו בגדי צניעות מיוחדים לעשות מלאכתו, ולא היה לוקח כסף מיד הבאים אליו, רק היתה קפה סגורה במקום מצנע, ומי שהיה לו כסף היה משלם, ומי שלא היה לו כסף לא היה מתבייש, ומתלמיד חכם אף פעם לא לקח כסף, אדרבה, היה נותן לו כסף כדי לקנות סעודה טובה אחר ההקזה, נמצא, שהנקודות שלו לא היו שיכות לאביו ורְבָא כלל, כי אביו ורְבָא עסקו בתורה בבית-המדרש כל היום ולא היו באים לידי נסיונות כאלו מדי יום ביומו, ולכן לא היה פלא למה שמע אבא אומנא שלום ממתכתא דרקייעא בכל יום, כי קדש שם שמים על ידי מלאכתו בכל יום ויום.

ומזה מוציא רבנו ז"ל למוד נפלא זה, שלא שייך שאחד יקנא בנקדת השני, כי לכל אחד יש את נקדתו המיוחדת, שאינה שיכת לחברו כלל, וכשכל אחד מסתכל על נקדתו המיוחדת, ועושה את כל מה שביכולתו להוציא את נקדתו

תוך הנחל, שבת נח תשע"א

שאלתי את הלכנה, והלכנה טוענת שאתה תמיד מסתכל עליה ומביט בה, ולכן היא דוקא הולכת אחריך, ולכן אני פוסק, תפסיק להסתכל ולהביט בה, והיא תפסיק לעקב אחריך...

והלמוד היוצא מן הספור חזק מאד, אם אדם יפסיק להסתכל על נקדת חברו, ולא יחמד להשיג את נקדתו, בודאי יראה שאין חברו מסתכל בו, ואינו מקנא בו כלל, ולכן אשרי הזוכה לחפש תמיד נקדתו המיוחדת לו, ולהוציא אותו מן הכח אל הפעל, כי אז יחיה חיים טובים ונצחיים בזה ובבא לנצח, אשרי לו ואשרי חלקו.

וקשר מוהרא"ש ז"ל את ענין הנ"ל לפרשת השבוע בקשר נורא ונפלא מאד, כי הנה כתיב בדור הפלגה, (בראשית יא, א): ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים, שהיה בהם אחדות ואהבה, ועל-כן אמרו חכמינו הקדושים (בראשית רבה לח, ו) שדור המבול לא נשתירה מהן פליטה, אבל אלו של דור הפלגה נשתירה מהם פליטה, כי דור המבול על ידי שהיו שטופים בגזל, לפיכך לא נשתיר מהן פליטה, אבל אלו על-ידי שהיו אוהבים זה את זה, שנאמר: ויהי כל הארץ שפה אחת, לפיכך נשתירה מהן פליטה, רבי אומר, גדול השלום שאפלו ישראל עובדים עבודת-כוכבים ושלום ביניהם, אמר המקום, כפיכול, איני יכול לשלוט בהן כיון ששלום ביניהם, שנאמר (הושע ה, יז): "חבור עצבים אפרים הנח לו", אבל משנחלקו מה הוא אומר, (שם י, ב): "חלק לבם עתה יאשמו", הא למדת גדול השלום ושנואה המחלקת.

ואם-כן, צריכין להבין, מה היה עצם הפגם של דור הפלגה, ולמה באו לידי כפירות ואפיקורסות ללחם עם ה', רחמנא ליצלן, הלא מדת השלום היתה צריכה להגן עליהם, ולהביא אותם אל תכליתם, וגם למה התורה כותבת בדרך הקדמה לרשעתם, ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים, אבל על פי דברי רבנו ז"ל הנ"ל מוכן הענין מאד, כי מדת השלום היא בודאי דבר גדול מאד, ואם מחפשים ומבקשים את התכלית, מדת השלום תביאם אל האמת (לקוטי מוהר"ן, חלק א', סימן כח), אבל כשנעשה שפה אחת ודברים אחדים, עד שכל אחד מסתכל על נקדת חברו, ורוצה להיות כמוהו ולהשיג את נקדתו, זו תחלת החרבן, כי אז האחדות גורמת לאבד נקדתו, ולחמד בנקדת חברו, ואינו מוצא את תכליתו ותפקידו המיוחדים לו, כי לפי האמת כל אחד צריך להיות אות ודגל בפני עצמו, ושיהיה מקף גויל כמו אותיות הספר תורה, אבל כשהכל נעשה שפה אחת ודברים אחדים, וכל אחד מסתכל על נקדת חברו, ורוצה להיות

מן הכח אל הפעל, אזי יכול לבוא לידי הצלחה כזאת, עד שישמע שלום ממתיבתא דרקייעא, שהיא כמו הסקמה מן השמים, שזכה להגיע אל תכליתו ותפקידו, אשרי לו.

וזהו המבאר בדברי רבנו ז"ל (שיחות הר"ן סימן צא), שסגלה להתמדת התורה, שיזכה להיות מתמיד בלמודו, להזהר לבלי לדבר על שום אחד מישראל, כי יש ששים רבוא אותיות בתורה כנגד ששים רבוא נשמות ישראל, נמצא שכל יהודי הוא אות בתורה, וכל זמן שכל אותיות התורה שלמות ומתהדרות, ואין אות אחת נוגעת בשניה, אזי הספר תורה כשר ומתהדר, ובודאי יהיו לו אהבה וחשק ללמד, כי כשהפלה פה, אזי האהבה בשלמות, והתורה נקראת כלה, וכמו שאמרו חכמינו הקדושים (ברכות נו ע"א): 'אל תקרי מורשה אלא מאורסה', אבל תכף ומיד שאות אחת שבורה ונפסקת, או אות אחת נוגעת בשנית, אזי הספר תורה פסול ואין יוצאים על ידו את חובת הקריאה, וממילא לא יהיה לו חשק ללמד, כי כשיש לכלה איזה חסרון ומום, אזי בודאי אין האהבה בשלמות, ולכן אם נזהרים מאד שלא לדבר רע על שום יהודי, וכן נזהרים מאד לא לנגע בנקדת השני, אזי תמיד יהיה לו חשק ללמד, כי אז ספר התורה שלם ומתהדר, וכל אות מקפת גויל כהלכתה, ואין אות אחת נוגעת בשנית, אבל אם מוצאים חסרונות באחרים ומדברים עליהם רע, או אחד מסתכל על נקדת השני ורוצה לנגוע בה ולקחת נקדתו לעצמו, בזה הוא פוסל את ספר התורה ולא יהיה לו חשק ללמד. ולכן אשרי מי שזוכה להסתכל תמיד על נקדת עצמו ולא לבלבל עצמו עם אחרים כלל, כי אז יחיה חיים טובים ושקטים, ויצליח מאד בכל עניניו. וזה ברור, שכל מה שאדם פועל על חברו ומקנא בו, הוא מחמת שתמיד מסתכל בו ורוצה להשיג נקדתו, וזה מבלבל אותו מאד עד שמתחיל לשנא אותו ולרדף אותו, ואין לו שום מנוחה בימי חייו, ואלמלא לא היה מסתכל על חברו, ולא היה חומד את נקדתו, היה חי חיים טובים ושמחים מאד.

ומוכא בספרים ספור נאה על זה, שפעם בא אחד לפני הרב שבעירו, שיש לו טענה על הלכנה ורוצה לקרא את הלכנה לדין תורה, כי הלכנה תמיד עוקבת אחריה והולכת עמו בשוה, כשהולך לימין הלכנה היא לימינו, כשהולך לשמאל הלכנה היא לשמאלו, וכן כשהולך למזרח ולמערב הלכנה תמיד עוקבת אחריה והולכת עמו, וזה מבלבל אותו מאד, ולכן רוצה לקרא את הלכנה לדין תורה. ואמר לו הרב בחכמתו, הרי אסור לדין תורה עד ששומעים את הטענות של שני הצדדים, ולכן תלך הביתה ותחזר למחר, ובינתיים אשמע מה שיש ללכנה לומר על זה, כשחזר היהודי למחר, ענה ואמר לו הרב:

תוֹךְ הַנְּחָל, שֵׁבֶת נַח תִּשְׁע"א

שְׁמַעוּ אִישׁ שִׁפְתֵי רֵעֵהוּ, וַיִּפֹּץ ה' אוֹתָם מִשָּׁם עַל פְּנֵי כָּל
הָאָרֶץ וְגו', כִּי עָכְשׁוּ כָּל אֶחָד מִכָּרַח לְמִצּוֹא אֶת תְּכֵלִיתוֹ
וְתַפְקִידוֹ, וְלַפְעַל בְּעוֹלָם אֶת הַנְּקֻדָּה שֶׁנִּבְרָא בְּשִׁבְלֵהָ.
וְהַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ יִזְכְּנוּ לְהַשְׁלִים נַפְשֵׁנוּ בְּשִׁלְמוֹת אֲמִתִּיּוּת,
וְלְהוֹצִיא אֶת הַנְּקֻדָּה שֶׁלָּנוּ מִן הַכַּח אֶל הַפְּעַל, עַדִּי נִזְכָּה
לְעֲלוֹת וּלְהִדְבֵּק בּוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּאַמֶּת וּבְתִמְיִם מֵעַתָּה וְעַד
עוֹלָם, אָמֵן וְאָמֵן.

כְּמוֹהוּ, זֶה הַגּוֹרֵם לְכָל הַצָּרוֹת וּמִבִּיא אוֹתוֹ לְיַדֵּי כְּפִירוֹת,
רַחֲמָנָא לִיִּצְלֵן, כִּי מַחֲמַת קִנְאָתוֹ בְּחִבְרוֹ שְׁאַיִנוּ יָכוֹל
לְהַשִּׁיג נְקֻדָּתוֹ, נְחֻלְשֵׁת דַּעְתּוֹ, עַד שְׁכּוֹפֵר בְּתַכְלִית
בְּרִיאָתוֹ, שֶׁנִּבְרָא כְּדִי לְעַבֵּד אֶת ה', וְלְהוֹצִיא נְקֻדָּתוֹ
הַמִּיְחָדָת מִן הַכַּח אֶל הַפְּעַל, וְנִדְמָה לוֹ שֶׁצָּרִיף לְעֲשׂוֹת
לְעֲצָמוֹ שֵׁם, וְלִכְבֹּשׁ כָּל בְּנֵי הָעוֹלָם תַּחֲתָיו, וְכִמוֹ שֶׁכָּתוּב
(פְּסוּק ד'): וְנִעֲשֶׂה לָנוּ שֵׁם. וְלִכֵּן נִעֲנְשׁוּ (פְּסוּק ז') אֲשֶׁר לֹא

